

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา The Strategic Leadership Development of Graduate Students in Educational Administration

ดาวรุวรรณ ถวิลการ^{1*}

Dawruwan Thawinkarn^{1*}

¹อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Lecturer, Educational Administration Program, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในรายวิชาการวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษา ดำเนินการวิจัย 2 วงรอบ ตามขั้นตอนการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และ การสะท้อนผล (Reflection) กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีกรอบการพัฒนาคือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ทักษะเชิงมนทัศน์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ และ การสร้างวัฒนธรรมองค์การใหม่ โดยมีกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา คือ การสัมมนา การศึกษาเชิงพื้นที่ การอภิปรายเป็นคณะ และการเขียนบทความทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า

ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การสัมมนา การศึกษาเชิงพื้นที่ และ การอภิปรายเป็นคณะ นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของตนเอง มีความสนใจและให้ความร่วมมือในการสัมมนาเป็นอย่างดี และเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำเชิง กลยุทธ์ในการ พัฒนาการดำเนินการและการบริหารจัดการสถานศึกษา ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.89$) โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ การสร้างวัฒนธรรม องค์การใหม่ ($\bar{X}=3.93$) ความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.90$) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.89$) ทักษะเชิงมนทัศน์ ($\bar{X}= 3.88$) และการบริหารการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ ส่วนการศึกษาเชิงพื้นที่ พัฒนาให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการคิดวิเคราะห์ที่แยบยล มีการวางแผน และการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยนักศึกษสามารถทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก ทั้ง SO Strategies, ST Strategies, WO Strategies และ WT Strategies และกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ สำหรับการอภิปรายเป็นคณะ ทำให้ได้ฝึกทักษะการคิดและการวางแผนอย่างเป็นระบบ การติดต่อประสานงาน และการดำเนินงานที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของนักศึกษาทุกคน ในการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาอย่างลึกซึ้งภายใต้ บริบทและข้อมูลเอกสารและการให้ข้อมูลของ ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษา ทำให้นักศึกษาฝึกการคิดอย่าง มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ สามารถสร้างและเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเรียนรู้บทเรียน แห่งความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

*Corresponding author Mobile: +66 (0) 93592 5766

E-mail address: dawtha@kku.ac.th

ผลการพัฒนาในรอบที่ 2 การเขียนบทความทางวิชาการทำให้นักศึกษาดกผลึกกระบวนการคิดและองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สู่การเขียนงานทางวิชาการ สามารถถอดบทเรียนจากการเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการปฏิบัติในการจัดทำแผนกลยุทธ์สู่การเขียนบทความวิชาการแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ต่อไปได้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, นักศึกษา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

Abstract

This research is a classroom action research. The objective of this research was to develop the strategic leadership of the graduate students in educational administration studies course Policy Analysis and Educational Management. Studies performed two cycles on PAOR :Planning, Action, Observation, and Reflection. The target of this research were graduate students in educational administration, faculty of education, Khon Kaen university. The framework of develop were 5 elements ; including strategic vision, conceptual skills, change management, strategic management, and creating a new culture. The strategies used in the development of educational seminars, field studies, panel discussions, and writing technical articles.

The research results showed that ; The development in the first round by a seminar. The study area and a discussion board. The goal is to understand the scope of the strategic leadership and analyze the strategic leadership of their own. Interest and participation in the seminar as well and the importance of strategic leadership in the development, implementation and management education. The students strategic leadership overall in the “high” level, in order from the highest to lowest is ripe. Creating a new organizational culture , strategic management, strategic vision, conceptual skills, and change management in order to study the area. Developed for students to work together as a team. A more subtle analysis is planned and work systematically. Students can analyze the environment within and outside the SO Strategies, ST Strategies, WO Strategies WT Strategies and direction and management of the school system. For a discussion of making skills, thinking and planning system. Coordination the operation requires the participation of all students. In analyzing the context of a profound education in the context of information and documents and providing information of participants and contributors to the study. Students practice thinking strategic vision. Creating and learning a new culture and organizational changes resulting from the lessons learned from the success of the education of executives with strategic leadership. The development in the second cycle of academic writing students to crystallize their thinking processes and knowledge gained from learning and developing strategic leadership to academic writing. They can learn about the lessons of the strategic leadership and execution of a strategic plan to write articles and to exchange knowledge and to disseminate it.

Keywords: Strategic Leadership, Student, Educational Administration

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งทางวิชาการของนักศึกษาหลังปริญญาตรี ให้มีความรู้ในเนื้อหาสาระของสาขาวิชาที่เรียนอย่างลึกซึ้งเข้มข้นมากยิ่งขึ้น มีทักษะด้านการวิจัย การสืบค้นข้อมูล การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้และการวิจัยอย่างเชี่ยวชาญ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านความเป็นผู้นำองค์กรและสังคม สู่ความเป็นสากล ซึ่งสาขาวิชาการบริหารการศึกษาก็เป็นสาขาหนึ่งที่จัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา เป็นสาขาที่มีความสำคัญในการสร้างคนเพื่อออกไปเป็นผู้นำทางการศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนที่มีงานทำอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการครู หรือเป็นผู้บริหาร ซึ่งหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) มีปรัชญาในการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจในเชิงลึกในหลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา มุ่งเน้นการวิจัย ผลิตผู้บริหารมืออาชีพ สามารถนำองค์ความรู้สู่สากล โดยการใช้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นำมาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาความรู้ใหม่หรือวิธีการปฏิบัติงานใหม่ในสาขาวิชาได้อย่างสร้างสรรค์ ตามหลักวิชาการและวิชาชีพ และมีภาวะผู้นำในการส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะในการบริหารการศึกษา สามารถกำหนดนโยบายทางการศึกษา วางแผนและนำไปสู่การปฏิบัติได้ สามารถบริหารงานด้านการศึกษาได้ทุกด้านทุกระดับชั้น อย่างมีคุณธรรม มีจรรยาบรรณ และมีการบริหารจัดการศึกษาโดยธรรมาภิบาล สร้างเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรทุกกลุ่มสังคมในการบริหารและจัดการศึกษาได้ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในการบริหารและการศึกษา และนำไปสู่การแก้ปัญหา การพัฒนาในหน่วยงานและองค์การทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ และสามารถค้นคว้าได้อย่างต่อเนื่อง

เป็นผู้นำในการพัฒนาและการปฏิบัติด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และสารสนเทศทางการบริหารการศึกษ การปฏิรูปการเรียนรู้ การจัดการและพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การประกันคุณภาพภายในและภายนอก สามารถดำเนินการวิจัยทางการบริหารการศึกษา และนำผลการวิจัยมาใช้ในสถานการศึกษาและเผยแพร่ผลงานของงานวิจัยได้

รายวิชาการวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษา เป็นวิชาเลือกหนึ่งในหลักสูตรการบริหารการศึกษ ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และวิเคราะห์เกี่ยวกับทิศทางและนโยบายทางการศึกษา รวมทั้งสามารถสร้างวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่จะนำพาการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ มีทักษะในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และการวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษา ซึ่งการที่นักศึกษาจะมีคุณลักษณะดังกล่าวได้นั้น ต้องผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง โดยใช้กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาภาวะผู้นำในตนเอง ผ่านการปฏิบัติและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษ ภาวะผู้นำนั้นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่มีผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่มีความสำคัญอย่างมากในการบริหารและการเรียนรู้ในยุคที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นคุณลักษณะภาวะผู้นำที่สะท้อนการมีวิสัยทัศน์ โดยการมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจ ในระดับสูงมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ มีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคต การมีความคิดเชิงปฏิวัติ และการมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Dubrin, 2001) ซึ่งหากนักศึกษาได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนก็จะทำให้มีคุณลักษณะภาวะผู้นำดังกล่าวติดตัวออกไปและจะส่งผลที่ดีต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการปฏิบัติงานในบริบทสถานศึกษาจริง ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนหรือผู้วิจัยจึงมีความสนใจและ

เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เป็นผลจากการได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงได้ใช้กลยุทธ์หรือเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเกิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของของรายวิชา และจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของนักศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในรายวิชาการวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ผู้วิจัย ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำรายวิชาการวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนชุมชนบ้านฝาง

1.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2/2557 ที่เรียนในรายวิชาการวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษา จำนวน 53 คน

ตารางที่ 1 แผนปฏิบัติการวิจัย

กิจกรรม	เป้าหมาย	เครื่องมือที่ใช้	ผู้ให้ข้อมูล
การสัมมนา	เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของตนเองได้	แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	ผู้วิจัยและนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
การศึกษาเชิงพื้นที่	เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา และสามารถปฏิบัติการเขียนแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาได้	แบบฟอร์มการจัดทำแผนกลยุทธ์	กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
การอภิปรายเป็นคณะ	เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสะท้อนผลจากการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในพื้นที่	แบบบันทึกการอภิปราย	ผู้วิจัย และนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
การเขียนบทความวิชาการ	เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถถอดบทเรียนจากการเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการปฏิบัติในการจัดทำแผนกลยุทธ์สู่การเขียนบทความวิชาการ	แบบฟอร์มการเขียนบทความวิชาการ	นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่ทำควบคู่ไปกับเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการของ Kemmis and McTaggart ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Act) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 การวางแผน (Planning) ดำเนินการ

ดังนี้ ผู้วิจัยศึกษาสภาพที่แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยการสังเกตและการประเมินโดยแบบประเมินภาวะผู้นำกลยุทธ์ กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การพัฒนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมร่วมกับผู้ร่วมวิจัย เพื่อวิเคราะห์ปัญหาด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และร่วมกันหาวิธีการที่เหมาะสมในการที่จะพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษา ซึ่งกลยุทธ์ที่ร่วมกันกำหนดได้แก่ กำหนดแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสังเกตและประเมินสภาพปัจจุบันมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการได้ ดังตาราง 1

2.2 การปฏิบัติ (Action) ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มเป้าหมาย (นักศึกษาสาขาวิชาวิชาการบริหารการศึกษา) โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ในรายวิชาการวิเคราะห์นโยบายและการจัดการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายและการจัดทำกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยการใช่วิธีการผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในเชิงนโยบายให้ลงสู่การปฏิบัติได้อย่างประสบความสำเร็จ โดยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้และเก็บรวบรวมข้อมูลตามตาราง 1

2.3 การสังเกต (Observation) ดำเนินการ

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติการในชั้นเรียนตามระยะที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการ โดยดำเนินการทั้งสี่กลยุทธ์แล้วสังเกตผลการดำเนินงานโดยใช้เครื่องมือในการประเมินกลยุทธ์ที่ดำเนินงานทั้ง 4 กลยุทธ์ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการสังเกตผลโดยการประเมินตามเครื่องมือที่กำหนดแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

2.4 การสะท้อนผล (Reflection)

เป็นการปรับปรุงผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษา เมื่อได้ดำเนินการตามกระบวนการทุกขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันสรุปและสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาและวางแผนในการดำเนินการต่อดังนี้

1) นำผลการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาวิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่ามีปัญหาอุปสรรคในด้านใดบ้าง ต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาต่ออย่างไร

2) ร่วมกันกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมปรับปรุงในส่วนที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม โดยดำเนินการในวงรอบที่ 2 โดยการนำแนวคิด ทฤษฎี และประสบการณ์ในการพัฒนาสู่การเขียนบทความวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษา และการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการกำหนดวิสัยทัศน์และการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้และการคิดเชิงกลยุทธ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับแต่ละกลยุทธ์ในการพัฒนาโดยจำแนกเป็น

3.1 ประเภทของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ 1) แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำนวน 1 ฉบับ 2) แบบฟอร์มการจัดทำแผนกลยุทธ์ จำนวน 1 ฉบับ 3) แบบบันทึกการอภิปราย จำนวน 1 ฉบับ 4) แบบฟอร์มการเขียนบทความวิชาการ จำนวน 1 ฉบับ

3.2 ลักษณะของเครื่องมือ

1) แบบประเมินภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่าจำนวน 5 ระดับ เพื่อใช้ในการประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาตามกรอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจำนวน 5 ด้าน คือ วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ทักษะเชิงโมโนทัศน์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการสร้างวัฒนธรรมองค์การใหม่

2) แบบฟอร์มการจัดทำแผนกลยุทธ์ เป็นแบบฟอร์มที่ประกอบด้วยประเด็นในการกำหนดกลยุทธ์ ของสถานศึกษาที่เป็นพื้นที่ในการลงปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 2) การวิเคราะห์ SO Strategies 3) การวิเคราะห์ ST Strategies 4) การวิเคราะห์ WO Strategies 5) การวิเคราะห์ WT Strategies และ 6) ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3) แบบบันทึกการอภิปราย เป็นแบบบันทึกการอภิปรายที่เป็นผลสะท้อนจากการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษา เป็นลักษณะแบบบรรยาย

4) แบบฟอร์มการเขียนบทความวิชาการ เป็นแบบฟอร์มกำหนดประเด็นในการเขียนบทความวิชาการซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 เพื่อสะท้อนและตกผลึกในประเด็น การใช้ความคิด ความเข้าใจในระดับสูง ความสามารถในการรวบรวม

ข้อมูลต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ ความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคต การมีความคิดเชิงปฏิกิริยา และการมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนปฏิบัติการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้นดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนด

5. การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาจัดเป็นหมวดหมู่ และสะท้อนผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน นำผลสะท้อนที่ได้มาตรวจสอบข้อมูลโดยยึดหลักสามเส้า (Triangulation Technique) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive) และสรุปข้อมูลแบบบรรยาย

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในวงรอบที่ 1 นี้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาจำนวน 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย การสัมมนา การศึกษาเชิงพื้นที่ และการอภิปรายเป็นคณะ ซึ่งในการดำเนินการพัฒนาในแต่ละกลยุทธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ การสัมมนา มีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ และวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของตนเองได้ โดยดำเนินการจัดสัมมนาจำนวน 3 ครั้ง มีรายละเอียดผลการดำเนินการสัมมนาดังต่อไปนี้ ผลการดำเนินการสัมมนาพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการสัมมนาเป็นอย่างดี ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินการและการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งการที่นักศึกษามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นทำให้เป็นคนที่มีความคิดที่แยบยลและสามารถวางแผนการดำเนินงานหรือ

วางแผนการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นระบบ ทำให้เป็นคนที่มีความคิดในเชิงระบบ สามารถใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ สามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคต มีความคิดเชิงปฏิกิริยา และมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ซึ่งจากการที่กลุ่มเป้าหมายได้ทำแบบประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของตนเองในด้านวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ทักษะเชิงมนทัศน์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการสร้างวัฒนธรรมองค์การใหม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับ คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์การใหม่ ($\bar{X} = 3.93$) ด้านความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.90$) และด้านวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.89$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดด้านคือ 2 ด้านทักษะเชิงมนทัศน์ และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.88$)

การศึกษาเชิงพื้นที่ การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์การศึกษาเชิงพื้นที่นั้น ดำเนินการโดยนำกลุ่มเป้าหมายลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์และจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ซึ่งพื้นที่ที่เลือกศึกษาคือ โรงเรียนชุมชนบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยในการลงพื้นที่เพื่อฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษา ซึ่งเป็นเทคนิคที่จะพัฒนาให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการคิดวิเคราะห์ ที่แยบยล มีการวางแผน และการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้ โดยนักศึกษสามารถทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก วิเคราะห์ SO Strategies วิเคราะห์ ST Strategies วิเคราะห์ WO Strategies วิเคราะห์ WT Strategies และกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

การอภิปรายเป็นคณะ เป็นการดำเนินการพัฒนาเพื่อให้นักศึกษาสะท้อนผลจากการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในพื้นที่ โดยผลการใช้กลยุทธ์การอภิปรายเป็นคณะทำให้นักศึกษาได้สะท้อนข้อมูลและแนวคิดที่ได้จากการศึกษาและปฏิบัติการเชิงพื้นที่ ทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดทำกลยุทธ์ของสถานศึกษา และประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองผ่านกิจกรรมที่ได้จากการลงพื้นที่ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน ทำให้ได้ฝึกทักษะการคิดและการวางแผนอย่างเป็นระบบ การติดต่อประสานงาน และการดำเนินงานที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของนักศึกษาทุกคน ในการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาอย่างลึกซึ้งภายใต้บริบทและข้อมูลเอกสาร และการให้ข้อมูลของผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษา ทำให้นักศึกษาฝึกการคิดอย่างมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ สามารถสร้างและเรียนรู้วัฒนธรรมองค์การในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเรียนรู้บทเรียนแห่งความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

สะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จากการทำเนิงานการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การสัมมนา การศึกษาเชิงพื้นที่ และการอภิปรายเป็นคณะนั้น มีผลสะท้อนจากการพัฒนาเป็นไปในเชิงบวก โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนามีปฏิกริยาในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทัศนคติที่มีต่อการคิด การวางแผนและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน และนักศึกษาสามารถจะนำแนวทางการพัฒนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เป็นระบบ การสร้างวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เป็นสิ่งที่จะทำให้นักศึกษามีมุมมองในการคิดที่แยบยลและสามารถทำงานที่มีความซับซ้อนได้อย่างง่ายดาย การสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดเป็นกลยุทธ์สำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทัศนคติที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด

ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 การดำเนินการในวงรอบที่ 2 คือการเขียนบทความวิชาการนี้เกิดขึ้นเนื่องจากนักศึกษามีความต้องการที่จะตกผลึกกระบวนการคิดและองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้และการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สู่การเขียนงานทางวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น การเขียนบทความวิชาการเป็นกลยุทธ์ที่จัดขึ้นเพื่อให้นักศึกษาสามารถตอบบทเรียนจากการเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการปฏิบัติในการจัดทำแผนกลยุทธ์สู่การเขียนบทความวิชาการแล้วสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ได้ องค์ความรู้จากการเขียนบทความวิชาการเกิดจากการเรียนแนวคิดทฤษฎีจากชั้นเรียนตามแผนการสอน การร่วมกิจกรรมตามกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น และการอภิปรายเป็นคณะกลยุทธ์ที่ดำเนินการในวงรอบที่ 2 ทำให้นักศึกษาเกิดการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงองค์ความรู้ ศาสตร์ทางการวางแผน และการจัดการเข้าด้วยกันอย่างแยบยล

สะท้อนผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 จากการพัฒนาในวงรอบที่ 2 มีผลสะท้อนจากผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการดำเนินการของกิจกรรมการเขียนบทความทางวิชาการที่ค่อนข้างน้อย ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์สู่การเขียนอาจจะยังไม่ค่อยดีมากนัก ซึ่งเป็นงานเขียนเชิงวิชาการงานแรกของนักศึกษา ดังนั้นอาจจะต้องมีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาต่อได้อีกตามความสนใจ กระบวนการเรียนรู้และการนำเสนอทัศนะของนักศึกษา เป็นสิ่งที่น่าสนใจและทำให้เกิดมุมมองที่มีความแตกต่างในการวิเคราะห์สาระที่สะท้อนถึงการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสามารถเติมเต็มและพัฒนาต่อไปได้อีกตามบริบทที่จะต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวตามสภาพที่เปลี่ยนแปลงซึ่งบริบทของนักศึกษาแต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้นทุกคนจึงต้องใช้ภาวะผู้นำในการพัฒนาให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดต่อไป

2. การอภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และเห็นความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาการดำเนินการและการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งการที่นักศึกษามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นทำให้เป็นคนที่มีความคิดที่แยบยลและสามารถวางแผนการดำเนินงานหรือวางแผนการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นระบบ ทำให้เป็นคนที่มีความคิดในเชิงระบบสามารถใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ สามารถพยากรณ์และกำหนดอนาคต มีความคิดเชิงปฏิกิริยา และมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ซึ่งจากการที่กลุ่มเป้าหมายได้ทำแบบประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของตนเองพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับ คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ ด้านความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ และด้านวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดด้านคือ 2 ทักษะเชิงมนโทัศน์ และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการสัมภาษณ์เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเกิดบรรยากาศที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากกว่าการเป็นผู้รับฟังเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการจัดสัมมนาครั้งนี้จึงทำให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มากขึ้น และจากผลการวิจัยจะเห็นว่านักศึกษามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่สูงสุดทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่มีการสร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มุ่งการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในวิชาชีพการบริหารการศึกษา ทำให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน การเป็นผู้นำ และการคิดเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lussier (2010) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นบุคคลที่มีความสามารถ

ในการคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า รักษาความยืดหยุ่นในการทำงาน มีความคิดเชิงกลยุทธ์ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อที่จะเริ่มการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ตัวเองมีความสามารถในการอยู่รอดและเจริญเติบโต ผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อองค์กรก็คือผู้นำเชิงกลยุทธ์ในระดับสูงที่จะกำหนดอนาคตขององค์กรและแนวคิดของ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557) ที่ให้ทัศนะว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถของผู้นำในการคาดการณ์และมองเห็นอนาคต โดยคงสภาพของความยืดหยุ่นคิดอย่างมีกลยุทธ์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นในการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้เกิดขึ้นแก่องค์กรในอนาคต

การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยใช้กลยุทธ์การศึกษาเชิงพื้นที่นั้น ดำเนินการโดยนำกลุ่มเป้าหมายลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์และจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ซึ่งพื้นที่ที่เลือกศึกษาคือ โรงเรียนชุมชนบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยในการลงพื้นที่เพื่อฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษาซึ่งเป็นเทคนิคที่จะพัฒนาให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการคิดวิเคราะห์ที่แยบยล มีการวางแผน และการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ได้ โดยนักศึกษามีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก วิเคราะห์ SO Strategies วิเคราะห์ ST Strategies วิเคราะห์ WO Strategies วิเคราะห์ WT Strategies และกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้การให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในพื้นที่และปรากฏการณ์จริงเป็นการฝึกทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังได้ฝึกทักษะในการคิดวางแผนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญของการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องตามแนวคิดของ พระมหาไกรวรรณ ภูณจันทร์ (2552) ที่สรุปว่า ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน

โดยผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องเป็นผู้นำที่มองการณ์ไกล ในอนาคตถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในองค์กรในระยะ ยาวข้างหน้า และมีการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อไปสู่ จุดหมายปลายทางที่ตั้งใจไว้ รวมถึงมีความสนใจต่อ สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อการกำหนด กลยุทธ์ด้วย และ กนกอร สมปราษฎย์ (2555) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นกระบวนการ ทำงานของผู้บริหารที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง มีความรู้ความสามารถในการกำหนดทิศทางและกำหนด กลยุทธ์ขององค์กรได้อย่างเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติ ได้อย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งตระหนักในความสำคัญ ของกลยุทธ์อยู่ตลอดเวลา สามารถนำพาองค์กรสู่ความ เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง (High Performing Organization: HPO) ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัดสถานการณ์ ที่ต้องเสี่ยง และการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน เพื่อให้กลยุทธ์บรรลุเป้าหมายที่สูงกว่าเกณฑ์ โดยใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นฐานและมีแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือ ที่สำคัญ

การใช้กลยุทธ์การอภิปรายเป็นคณะทำให้นักศึกษา ได้สะท้อนข้อมูลและแนวคิดที่ได้จากการศึกษาและปฏิบัติ การเชิงพื้นที่ ทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดทำกลยุทธ์ ของสถานศึกษา และประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนา ภาวะผู้นำของตนเองผ่านกิจกรรมที่ได้จากการลงพื้นที่ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน ทำให้ได้ฝึกทักษะ การคิดและการวางแผนอย่างเป็นระบบ การติดต่อ ประสานงานและการดำเนินงานที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ของนักศึกษาทุกคน ในการวิเคราะห์บริบทของสถาน ศึกษาอย่างลึกซึ้งภายใต้บริบทและข้อมูลเอกสารและการ ให้ข้อมูลของผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษา ทำให้นักศึกษาฝึกการคิดอย่างมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ สามารถสร้างและเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กรในการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเรียนรู้บทเรียนแห่งความสำเร็จ ของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอภิปรายเป็นคณะ ที่ดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้นั้นดำเนินการหลังจาก

ที่นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จริงในพื้นที่แล้ว ดังนั้นเมื่อนำมาจัดเวทีอภิปรายเป็นคณะทำให้ทุกคนได้ สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จริงจากการลงพื้นที่ ได้แลกเปลี่ยน แนวคิดและสะท้อนปัญหาอุปสรรคที่พบในการลงพื้นที่ จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างเต็มที่ภายใต้ บรรยากาศแห่งความปลอดภัยที่ทุกความคิดความเห็น ต่างได้รับการรับฟังจากคณะ สอดคล้องกับ Daft (0025) กำหนดรูปแบบของการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ไว้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการจัดการประกอบด้วย ความสามารถในการกำหนดทิศทางกลยุทธ์ขององค์กร มีความสามารถในการมองไปในอนาคต เข้าใจในบริบท ขององค์กรในปัจจุบัน กำหนดแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้อง กับวิสัยทัศน์และรูปแบบการดำเนินงานในภาวะปัจจุบัน ความสามารถในการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ความสามารถในการปรับสมาชิกในองค์กรให้เข้ากับ องค์กร สร้างค่านิยมในองค์กรที่สนับสนุนให้สมาชิก เกิดความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กร ปรับปรุงพัฒนาองค์กร ไปสู่เป้าหมายขององค์กร ความสามารถในการกำหนด เปลี่ยนแปลงกลยุทธ์สามารถสร้างพัฒนาเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ ได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก มีการตัดสินใจ ที่ถูกต้องทันต่อเวลาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และ 2) ด้านคุณลักษณะเฉพาะ ประกอบด้วย เป็นผู้ที่ไม่พึงพอใจ กับสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Dissatisfaction or Restlessness with the Present) มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ปรับปรุงพัฒนาองค์กรอยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการดูดซับความรู้ใหม่ๆ (Absorptive Capacity) สามารถนำความรู้มาวิเคราะห์ ประยุกต์ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ใหม่ต่อองค์กรมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptive Capacity) เป็นผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและมีความยืดหยุ่นสูง มีภาวะผู้นำ ฉลาด และมีสติปัญญา (Leadership Wisdom) มีการตัดสินใจที่ถูกต้องในเวลาที่เหมาะสม สามารถ วิเคราะห์ตัดสินใจได้ว่าสิ่งไหนคือความคิดที่ดีหรือไม่ดี ทำให้ผู้อื่นยอมรับในคุณค่าและความคิดของตน นำความรู้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

การเขียนบทความวิชาการเป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่เกิดขึ้นในการวิจัยวงรอบที่ 2 ซึ่งเป็นความประสงค์ของนักศึกษาที่ต้องการตบตีองค์ความรู้ในรายวิชาและนำสู่การเขียนเป็นบทความวิชาการเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ต่อ การเขียนบทความวิชาการเป็นกลยุทธ์ที่จัดขึ้นเพื่อให้นักศึกษาสามารถดบทเรียนจากการเรียนรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการปฏิบัติในการจัดทำแผนกลยุทธ์สู่การเขียนบทความวิชาการแล้วสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ได้ องค์ความรู้จากการเขียนบทความวิชาการเกิดจากการเรียนแนวคิทธิพลจากชั้นเรียนตามแผนการสอน การร่วมกิจกรรมตามกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น และการอภิปรายเป็นคณะกลยุทธ์ที่ดำเนินการในวงรอบที่ 2 ทำให้นักศึกษาเกิดการคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ศาสตร์ทางการวางแผน และการจัดการเข้าด้วยกันอย่างแยกย่อย ซึ่งกระบวนการในชั้นตอนนี้เป็นการฝึกให้นักศึกษามีทักษะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์คือการคิดขั้นสูงที่จะเกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าและนำมาเขียนเป็นบทความวิชาการดังแนวคิดของ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551) ได้กล่าวถึงแนวทางการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วยคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม แนวทางการปฏิบัติ ซึ่งมี 5 ประการคือ 1) มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง ชั้นการวางกลยุทธ์ (High-Level Cognitive Activity) 2) สามารถนำปัจจัยต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ (Gathering Multiple Inputs) 3) มีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต (Anticipating and Creating a Future) 4) มีวิธีการคิดเชิงปฏิวัติ (Revolutionary Thinking) และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Creating a Vision)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนการสอนนั้นนอกจากมีเป้าหมายที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดแล้ว สิ่งสำคัญที่การจัดการเรียนการสอนควรที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นในชั้นเรียนและพัฒนาต่อเป็นคุณลักษณะของ

ผู้เรียนคือการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งในแต่ละสาขาวิชาก็อาจมีความแตกต่างกัน เช่น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุณลักษณะสำคัญที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของรายวิชาคือการพัฒนาให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำในการคิดการตัดสินใจและสามารถออกไปนำพาองค์กรต่อไปได้ ดังนั้นทุกสาขาวิชาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและอัตลักษณ์ของตนเองโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสอดแทรกไปด้วย

1.2 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะให้ครูใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามที่กำหนดโดยมีการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาที่มีความหลากหลาย ดังนั้นแต่ละรายวิชาที่มีการเรียนการสอนสามารถจะทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนได้ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคือการสัมมนา การศึกษาเชิงพื้นที่ การอภิปรายเป็นคณะ และการเขียนบทความวิชาการ ซึ่งอาจมีความแตกต่างตามบริบทของเนื้อหาและเป้าหมายในการพัฒนา ดังนั้นสามารถนำกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาในครั้งต่อไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถใช้กลยุทธ์การพัฒนาหรือเทคนิคการวิจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะด้านอื่นๆ ของผู้เรียนได้ทั้งนี้ควรศึกษาและใช้ให้เหมาะสมกับประเด็นที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหา

2.2 สามารถนำตัวแปรภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไปทำการศึกษาในเชิงปริมาณ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ในบริบทอื่นๆ ที่อาจจะต้ององค์ประกอบที่แตกต่างจากองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งก็จะมีเหมาะสมกับแต่ละบริบทที่วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชาญ์. (2555). **ภาวะผู้นำ: แนวคิด ทฤษฎีและการพัฒนา**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). **ภาวะผู้นำร่วมสมัย (Contemporary Leadership)**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- พระมหาไถวรารณ ปุณฺณขันธ. (2552). **ผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). **ภาวะผู้นำ (Leadership)**. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- Daft, R. L. (2005). **The Leadership Experience (3rd ed)**. International Student Edition: South-Western.
- Dubrin J. A. (2001). **Leadership: Research Findings, Practice and skills**. Massachusetts: Houghton Mifflin Company.
- Lussier, R. N. (2010). **Effective Leadership**. (3rd ed.). International Edition: South-Western.